

MET ZIJN ALLEN!

U moet maar niet vreemd opkijken van de opening van mijn overweging. Ik neem u namelijk mee naar de avonturen van Heer Bommel en Tom Poes. Marten Toonder beschrijft hoe zij afreizen naar het eiland Trottell. De plaatselijke bevolking, de Trotten, weten zich geen raad met een monster. Het monster Trotteldrom verschijnt regelmatig en verplettert dan alles wat is opgebouwd. 'Het woeden van het monster is vreselijk', is een vertrouwde zegswijze op dat eiland en dat is niet overdreven. Heer Bommel gaat dat monster bestrijden en het wordt inderdaad ontmaskerd als het een enorme golf water over zich heen krijgt en letterlijk uiteenspat. Wat we te zien krijgen is verrassend: het monster blijkt te zijn samengesteld uit alle Trotten samen. Zij zijn een ontwikkeld en vreedzaam volkje, maar als er spanningen zijn drommen ze samen tot één allesvernietigend monster.

Wat een verhaal. Zo onwerkelijk. En toch ook zo waar. Want het voelt echt anders, als je met velen bent. Dan ben je nog niet meteen een monster, maar wel: wat een kracht, wat een macht. Soms is dat prachtig. Met zijn allen je stem verheffen tegen oorlog, onrecht, bewapening, de macht van het kapitaal. In je eentje sta je dan toch min of meer voor joker, maar met zijn allen heeft het overtuigingskracht. Maar het is niet altijd goed. In een café vol gelijkgezinden eenstemmig reageren op de vraag of we meer of minder Marokkanen in Nederland willen, dat is kwaad met hoofdletters. De geschiedenisboeken zijn rijkelijk gevuld met verhalen over grote menigten die bijna blind achter hun leider aanlopen en het zijn altijd zwarte bladzijden.

En soms is onze eensgezindheid misschien ook wel op het randje. Was het bijvoorbeeld destijds misschien toch iets te voorbarig, dat 'Yes we can', die overtuiging dat met Obama als president alles anders zou worden? Of wat te denken van een wereldwijd 'Ik ben Charlie', natuurlijk een oprecht massaal teken van meeleven en verontwaardiging, maar wisten we ook wie of wat Charlie in feite is? Het stelt in elk geval de vraag: wanneer sluit ik me aan, misschien wel: laat ik me meeslepen? Hoe uitgesproken ben ik? Durf ik te zijn?

De vier evangeliën willen onderling nog wel verschillen, maar over het gedrag van de menigte in de lijdensweek zijn ze eensgezind. Alle vier vertellen ons, dat Jezus op feestelijke wijze als een vorst wordt binnengehaald in Jeruzalem. Men roept 'Hosanna', 'Zoon van David' en wuift met palmtakken. Vier maal ook vertellen ze, dat de menigte een paar dagen later massaal 'kruisig hem' schreeuwt en liever een moordenaar vrijuit laat gaan. Het verhaal is overbekend. Maar toch. Hoe zou ik daar gestaan hebben? Wat zou ik daar geroepen hebben? Daar ben ik nog niet zo zeker van.

Daar bij Pilatus speelt zich een opmerkelijk drama af. Want niet alleen de menigte maakt binnen een paar dagen een enorme ommezwaai van 'hosanna' naar 'kruisig hem'. Pilatus zelf wikt binnen een paar minuten zijn kansen en laat zich overreden. Zoals de Schrift dat graag wil vertellen: in drie etappes. Drie maal verklaart hij, dat er volgens hem in Jezus geen schuld is, drie maal schreeuwt de menigte daar tegen in. Pilatus laat zich overstemmen, kiest de weg van de minste weerstand. In het evangelie van Matteüs wast hij daarna zijn handen. Hem is niets te verwijten, hij heeft geluisterd naar de stem van het volk. Kan daar niet menig bestuurder een voorbeeld aan nemen?

Het is niet alleen Pilatus die zich laat meeslepen. Petrus, de steenrots, blijkt minder rotsvast als hij, alweer, tot drie maal toe verklaard Jezus niet te kennen. Zo bespaart hij zich de hoon van de ommestanders. De Schrift is er openhartig in. Het is niet eenvoudig consequent, standvastig, vastberaden te zijn. Niet dat we dat niet zouden willen, maar als je je kansen gaat afwegen komt het er niet altijd van.

Wat stuurt mij? Natuurlijk ook het menselijk opzicht. Wat denken anderen er van? Ben ik de enige die dat vindt? Heb ik medestanders? Soms ga ik ook mee met die doodoener van 'iedereen zegt, vindt of doet dat toch'. Om maar een simpel voorbeeld te noemen. Dit zijn de dagen dat we ons mogen buigen over onze belastingpapieren. Hoe eerlijk zijn we? En zou je niet hier en daar wat naast de werkelijkheid gaan zitten, omdat iedereen dat toch doet en omdat ook de kleine beetjes kunnen helpen? Is het niet overdreven om altijd maar weer de rechtschapenheid zelf te willen zijn? En hoe consequent ben ik dan, want ik deel wel weer de publieke verontwaardiging over declaraties die niet kloppen, steekpenningen, geschenken, mooie reisjes, dikke bonussen. Is dat heel klein kwaad, of is het toch groot? Het lijkt niet erg bedreigend. Hoewel. Vertrouwen we elkaar? Hoe staat het met ons vertrouwen in de samenleving, in de politiek, in de mensen die leiding geven? En altijd maar weer dat Schriftwoord dat dan zegt, dat ik niet zozeer naar anderen moet wijzen, maar naar mezelf moet kijken. Wat is mijn rol? Hoe doe ik dat? Op weg naar een nieuw land, een nieuwe toekomst, nog midden in de woestijn, laat het volk zich verleiden om alle sieraden en kostbaarheden samen te smelten tot een god naar eigen beeld en gelijkenis. Een die je kunt zien en voelen, die glanst en blinkt. Dat is een verhaal van eeuwen. De roep om vastigheid, zekerheid. Dat wij hem zien, die zegt god te zijn. Geen wolk in de verte, maar iets in handen. Geen vage praatjes, maar een duidelijk standpunt. Waar we met zijn allen achter staan.

In deze wereld is heel veel niet goed. Er is kwaad. Onrecht. De kloof tussen arm en rijk wordt, ook hier om ons heen, steeds groter. Speel ik daar een rol in of gaat dat buiten mij om? Laat ik me overdonderen, meeslepen? Of is er een andere kant?

Ik kom dan bijna altijd weer uit bij Psalm 1. Die spreekt van 'geluk'. Dat woord staat als een rots tegenover alle twijfel, onzekerheid, uitzichtloosheid. Niet als een ver visioen, maar als programma. Het staat er niet als een gemakkelijk programma, maar als een dwarse uitdaging. Het staat haaks op de weg die we zelf spontaan naar het geluk zouden zoeken. Geluk, zingt de psalm, zal er zijn als je niet opgaat in de waan van de dag, niet gaat op de weg van wie kapot maakt, niet zit in kringen van spotters, van hen die de spot drijven met alles wat neigt naar recht en vrede. Ga een andere weg. Ga met Tora van de Levende, in je mond, in je hart, in je handen, in je voeten. Proef die woorden, ja, soms is het ook even slikken. Maar leef vanuit die woorden, maak ze je eigen. Niet per se halsstarrig tegen de stroom in, maar laat het door je heen gaan: wat is goed, wat is niet goed, wat is minder goed, wat is minder kwaad?

Je eigen verantwoordelijkheid nemen. Zo'n mens zou ik wel willen zijn, willen worden. Niet meewaaien met elke wind, maar staan als die boom uit Psalm 1. Stevig geworteld. In het water. In de beeldtaal van de Schrift is dat: met beide benen stevig geworteld zijn in de Tora van de Levende die als een stroom van levend water doordringt tot in je botten. Open staan voor die stroom, durven ontvangen. En mensen om je heen die dat geloof delen, die ook zo'n boom willen worden. Die je aanspreken en aanvuren. Zulke mensen. Als die bij elkaar komen is geen sprake van een monster, hoe bedreigend zo'n samenkomst voor sommigen in deze wereld misschien ook is. Er wordt een visioen gekoesterd en zo nu en dan komt het ook tot leven. We hebben in deze vastentijd het kwaad vanuit verschillende hoeken gezien. We zijn er ons van bewust dat we het kwaad niet tegen kunnen houden. Maar we kunnen onze ogen open houden, onze geest scherpen. En beginnen te gaan. En daarmee niet ophouden. De Schrift vertelt ons dat de wereld daar een nieuw gezicht van krijgt.

Gerard Swüste

Gelezen: Lucas 23, 13-25